

ISSN: 2146-1961

Ertekin Kaya M. N., & Kaya A. (2024). Kodaly Yaklaşımı Temelli Klasik Gitar Eğitimi: "Jigsaw Guitar Course" Metodunun İncelenmesi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 15(55), 141-156.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.4395>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

KODALY YAKLAŞIMI TEMELLİ KLASİK GİTAR EĞİTİMİ: "JIGSAW GUITAR COURSE" METODUNUN İNCELENMESİ

Merve Nihan ERTEKİN KAYA

Araştırma Görevlisi Doktor, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, mnertekin@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1775-5640

Abdullah KAYA

Doktor, Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi, Konya, Türkiye, kayagitar@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9602-4810

Gönderim tarihi: 27.09.2023

Kabul tarihi: 07.02.2024

Yayım tarihi: 01.03.2024

Öz

Kodaly yaklaşımı XX. yüzyılda Macar besteci ve eğitimci Zoltan Kodaly tarafından geliştirilmiştir. Kodaly yaklaşımının yöntem ve teknikleri temel müzik eğitiminin yanı sıra çalgı eğitiminde de kullanılabilir. Bu çalışmada Kodaly yaklaşımı temelli gitar öğretimi üzerine Luke Dunlea tarafından yazılmış "Jigsaw Guitar Course" metodunun fiziksel özellikleri ile gitar öğretimi sırasında izlediği öğrenme sıralamasının ve içeriğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerine dayalı betimsel bir çalışmadır. Araştırmada literatür incelemesi yapılarak Kodaly yaklaşımı temelli çalgı metotları belirlenmiş ve gitar eğitimi üzerine hazırlanan "Jigsaw Guitar Course" metoduna ulaşılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda "Jigsaw Guitar Course" metodunun üç cilt, iki CD ve iki yardımcı kitaptan oluştuğu, üç cildin toplam sayfa sayısının 116 olduğu; metotta oturuş, duruş ve tutuşa dair bilgilerin verildiği ve ilgi çekici görsellerle desteklenerek sunulduğu; melodik öğrenme sıralamasının sol-mi (küçük üçlü) aralığı ile başlayarak sırasıyla pentatonik, pentakord, do majör, sol majör, la minör armonik, mi minör armonik, fa majör, re minör armonik dizilerinde oluştuğu; ritmik öğrenme sıralamasının dörtlük ve sekizlik notalar ve dörtlük sus ile başlayarak 6/8'lik ölçü içerisinde noktalı dörtlük notasının öğretiminin izlediği, metodun üçüncü cildinde ise on altılık, onaltılık ve sekizlik ritim kalıplarına yer verildiği, bu kalıpların pekiştirilmesinden sonra senkoplu ritmik yapıların ele alındığı; metodun kullanılan tellere göre öğrenme sıralamasının 4. tel, 5. tel, 6. tel, 2. tel, 3. tel ve 1. tel olduğu; metotta izlenen sol el parmak numarası öğrenme sıralaması 3-4-2-1 olduğu; metotta izlenen sağ el parmak numarası öğrenme sıralamasının p-i-m-a olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çalgı, çalgı öğretimi, gitar metodu, Kodaly yaklaşımı.

CLASSICAL GUITAR TRAINING BASED ON KODALY APPROACH: REVIEW OF THE "JIGSAW GUITAR COURSE"

ABSTRACT

The Kodaly approach was developed by the Hungarian composer and educator Zoltan Kodaly in the XXth century. The methods and techniques of the Kodaly approach can be used in instrument training as well as music education. In this research, it is aimed to descriptively examine the physical characteristics of the "Jigsaw Guitar Course" method written by Luke Dunlea on guitar teaching based on Kodaly approach, and the learning sequence and content followed during guitar teaching. The research is a descriptive study based on qualitative research methods. The method examined in the research was determined by literature review and subjected to descriptive analysis. As a result of the research, it was determined that the "Jigsaw Guitar Course" method consisted of three volumes, two CDs and two supplementary books, and the total number of pages in the three volumes was 116; in the method, information about sitting, posture and holding is given and presented with interesting visuals; the melodic learning sequence starts with the sol-mi (minor third) interval and consists of the pentatonic, pentachord, C major, G major, A minor harmonic, E minor harmonic, F major, and D minor harmonic scales; the sequence of rhythmic learning starts with quarter and eighth notes and quarter rest, followed by the teaching of the dotted quarter note in 6/8 measure, in the third volume of the method, sixteenth, sixteenth and eighth rhythm patterns are included, and after reinforcing these patterns, syncope rhythmic structures are to be learned: the learning order of the method according to the strings used is 4th string, 5th string, 6th string, 2nd string, 3rd string and the 1st string; the left hand finger number learning sequence followed in the method is 3-4-2-1; it was concluded that the right hand finger number learning sequence followed in the method was p-i-m-a.

Keywords: Instrument, instrument teaching, guitar method, Kodaly approach.

GİRİŞ

Müzik eğitiminin temel boyutlarından biri olan çalgı eğitimi, müziksel ve bilişsel beceriler ile çalgı tekniğine ilişkin becerilerin gelişimini içeren bir süreçtir. Herdem (2018: 945) çalgı eğitimi "teknik temele dayalı olarak müzikal ifadeye ulaşmak için oluşturulan yöntemler bütünü" olarak tanımlamaktadır. Çalgı eğitiminin hedefleri ise öğrencilere çalgısını doğru bir teknikle çalma, çalışma süresini verimi arttıracak şekilde ayarlama, müzik kültürlerini çalgısı yoluyla en iyi şekilde kavratma (Parasız, 2009: 19); teknik ve müzikal gelişiminin yanında onların derse hazırlık yapma ve verimli çalışma becerilerini kazandırmaktır (Coşkun, 2016: 184).

Çalgı eğitimi sürecinde aynı anda birçok beceri kazanılır. Bu süreçte önceden edinilen beceriler istemsiz yerine getirilen davranışlar haline getirilirken yeni edinilen beceriler ilişkisel ve bilişsel olarak işlenmeye devam eder (Hallam 2006: 102). Schleuter (1984: 82) de bir çalgı çalmanın, nesne kontrolü gerektiren temel becerilerin sistematik olarak gerçekleştirilmesini gerektirdiğini ifade eder. Bu tanımlar incelendiğinde çalgı eğitiminde teknik ve müziksel becerilerin sistematik bir çerçevede düzenlendiği bir sürecin önemi dikkat çekmektedir.

Çalgı öğrenme sürecinde gerekli kazanımların edinilmesinde metotlar önemli rol oynar. Metot "çalgı öğretiminde kullanılmak üzere yazılmış kitap" (Çınardal ve Çilden 2016: 132) olarak tanımlanmaktadır. Çalgı metotları hazırlanırken eğitimciler çalgının teknik özelliklerini ve çalgı çalmak için edinilmesi gereken becerileri göz önünde bulundurarak çeşitli yöntem ve yaklaşımları temel alırlar. Çalgı eğitimcileri tarafından müzik öğretim yaklaşımlarından biri olan Kodaly yaklaşımı temeline dayanan pek çok çalgı için metot yazılmıştır.

Kodaly yaklaşımı Macar müzik eğitimci, besteci ve müzikolog Zoltan Kodaly tarafından geliştirilen bir müzik öğretim yaklaşımıdır. Kodaly, 1882-1967 yılları arasında Macaristan'da yaşamış, kariyerine besteci olarak başlamıştır. Kodaly, müzik eğitiminde var olan eksikleri fark ederek bunların giderilmesi üzerine çalışmalar yapmış ve kaliteli müziği takdir edebilen, müziği hayatının bir parçası haline getirebilmiş, müziksel okuryazarlığa sahip bireyler yetiştirme düşüncesi üzerine kurulu ulusal bir müzik eğitimi sistemi geliştirmiştir.

Kodaly yaklaşımının temel aldığı düşünceleri Choksy ve arkadaşları (1986: 71-72) şu şekilde sıralamaktadır:

- Dil okuryazarlığına sahip olan tüm bireyler müziksel okuryazarlığa da sahip olabilirler.
- Müzisyenliğin temeli şarkı söylemektir.
- Müzik eğitiminin en etkili hale gelebilmesi için erken yaşta başlanmalıdır.
- Halk şarkıları müziksel anadilin üzerinde yapılandığı kültürel dil mirasıdır ve erken yaştaki müzik eğitiminin aracı olmalıdır.
- Müzik eğitiminde sadece en yüksek sanat değerine sahip olan şarkılar ve halk ezgileri kullanılmalıdır.
- Müzik müfredatın temelinde yer almalı ve eğitimde ana derslerden biri olmalıdır.

Kodaly yaklaşımı kendi başına bir yöntem olarak tasarlanmamış, çeşitli müzik öğretim sistemlerinin kullanışlı araçlarını bünyesinde toplamıştır. Bu öğretim araçlarının başlıcaları tonik sol-fa sistemi, ritim süresi heceleri, el işaretleridir. Hareketli do olarak da adlandırılan tonik sol-fa sisteminde tonun mutlak yüksekliği ne olursa olsun bütün majör dizilerin tonik sesi do, bütün minör tonların tonik sesi la olarak adlandırılır. Bu sistemin avantajı sesli nota deşifresinde incici küçük üçlü aralık olan sol-mi aralığının seslerini öğrenen çocukların bu sesleri dizek

üzerinde her yerleşim durumunda okuyabilmesidir. Ritim süresi heceleri Fransız solfej sisteminden yola çıkan, çocuklara notaların süre değerlerini hecelerle öğreten bir araçtır. El işaretleri ise notalar arasındaki yükseklik-alçaklık ilişkisinin görselleştirmek amacı ile kullanılan işaretlerdir (Choksy, 1974: 19-21).

Kodaly yaklaşımında ders planları çocuk gelişimine ve müziksel gelişime uygun bir öğrenme sıralaması izlenerek hazırlanır. Yaklaşımında önce müziksel deneyimler edinilir, daha sonra bu deneyimler sembolleştirilir. Öğrenme sesten görüntüye, somuttan soyuta gerçekleşir. Öğrenme sıralaması iki veya üç notadan oluşan basit ezgilerle ve basit ritim kalıplarıyla başlayarak çocuklar hazırbulunuşluk gösterdiğinde yeni sesler ve kavramlar eklenerek çocuk gelişim modelleri takip edilerek yapılandırılır. Yaklaşımında müzik eğitiminin her seviyesinde yeni bir kavram, ses ya da ritim öğretilirken kullanılacak sıralama ise işitme, söyleme, türetme, yazma, okuma, üretmedir (Choksy, 1981: 10).

Kodaly yaklaşımında müzik eğitimi şarkı söyleme temelli olsa da temel müzik eğitimi alan ve belirli müziksel becerileri edinen istekli öğrencilerin çalgı eğitimi almaları desteklenmektedir. Kodaly'a (1986: 2) göre çalgı çalmadan önce müziği şarkı söyleme yolu ile ifade edebilen müzisyenler yetiştirilmelidir. Besteci bu konu hakkındaki görüşlerini şu sözlerle ifade eder: *"Basit halk şarkılarını hata yapmadan söyleyemiyorlarsa 'parlak' piyanistler ne kadar değerli? Parmaklardan ve mekanik çalgılardan gelen müziği, ruhtan gelen ve şarkı söylemeye dayalı müzikle değiştirmek için gayretli bir girişim olmalıdır. Doğru okuyup şarkı söyleyene kadar hiç kimsenin bir çalgıya yaklaşmasına bile izin vermemeliyiz. Müzisyenlerimizin de bir gün çalgılarıyla 'şarkı söyleyebilmeleri' tek temennimiz."*

Kodaly'a göre iyi bir müzisyen ve iyi bir icracı olmanın yolu şarkı söylemekten geçer. Bu nedenle çalgı öğretimi sırasında da Kodaly yaklaşımının temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış bir çalgı öğretim metodu ile öğrencilerin bir öğrenme sıralamasını takip ederek, müziksel okuryazarlık becerisi edinmesi ve müziği anlaması sağlanmalıdır.

Kodaly yaklaşımında çalgı eğitimi temel müzik eğitiminden sonra yer alsın da müzik eğitimine erken yaşta başlamanın önemi de vurgulanmaktadır. Erim (2016: 172) de çalgı eğitimine erken yaşta başlamanın önemine dikkat çekerek fiziksel ve zihinsel olarak hazır olan bir öğrencinin altı yaşından itibaren klasik gitar eğitimine başlayabileceğini ifade etmektedir. Buna göre temel müzik eğitimini takip eden, başlangıç düzeyinde, çocukların gelişim özelliklerine ve müziksel becerilerine uygun, görsel olarak dikkat çekici klasik gitar metodlarının hazırlanması erken çocukluk dönemi klasik gitar eğitiminde öğretmen ve öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada ise Kodaly yaklaşımı temelli başlangıç gitar eğitimi metodu olan, Luke Dunlea tarafından hazırlanan "Jigsaw Guitar Course" metodunun fiziksel özellikleri ile gitar öğretimi sırasında izlediği öğrenme sıralamasının ve içeriğinin betimsel olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları aşağıda sıralanmıştır:

1. "Jigsaw Guitar Course" metodunun fiziksel özellikleri nasıldır?

2. "Jigsaw Guitar Course" metodunun oturuş, duruş ve tutuşa yönelik önerileri nelerdir?
3. "Jigsaw Guitar Course" metodunun melodik öğrenme sıralaması ve nota öğretimi nasıldır?
4. "Jigsaw Guitar Course" metodunun ritmik öğrenme sıralaması nasıldır?
5. "Jigsaw Guitar Course" metodunun kullanılan tellere göre öğrenme sıralaması nasıldır?
6. "Jigsaw Guitar Course" metodunun sol el parmaklarına göre öğrenme sıralaması nasıldır?
7. "Jigsaw Guitar Course" metodunun sağ el parmaklarına göre öğrenme sıralaması nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerine dayalı betimsel bir çalışmadır. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri literatür taraması ile elde edilmiştir. Konu ile ilgili eğilimlerin yönünü belirlemeyi amaçlayan literatür taraması yapılırken yurt içi ve yurt dışında yapılan tüm çalışmaları içeren kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır (Torgerson, Hall ve Light, 2017: 357; Demirel, 2017: 108). Bu araştırmada yurt içi ve yurt dışında müzik öğretim materyalleri yayınlayan yayınevlerinde "guitar method", "Kodaly approach", "Kodaly approach guitar method", "gitar metodu", "Kodaly yaklaşımı", "Kodaly yaklaşımı gitar metodu" anahtar kelimeleri kullanılarak literatür taraması yapılmıştır.

Yapılan literatür araştırmasında Kodaly yaklaşımı temelli başlangıç düzeyi gitar eğitimi için hazırlanmış tek bir metoda rastlanmıştır. Bu metot Luke Dunlea tarafından yazılan "Jigsaw Guitar Course: Musicianship and guitar playing using a Kodaly approach" adlı gitar metodudur. Metodun ülkemizde baskısı bulunmadığı için yazar ile elektronik posta yolu ile iletişime geçilmiştir. Talep üzerine yazar posta yolu ile metodun tüm ciltlerini araştırmacılara göndermiştir.

Verilerin Analizi

Literatür taraması ile elde edilen dokümanlar betimsel analize tabi tutulmuştur. Nitel araştırmalarda başvuru olan önemli veri kaynakları olan dokümanların incelenmesi araştırma konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analiz edilmesidir (Cansız Aktaş, 2014: 363). Bu araştırmada Luke Dunlea tarafından yazılan "Jigsaw Guitar Course: Musicianship and guitar playing using a Kodaly approach" adlı kitabın betimsel analizi yapılmıştır.

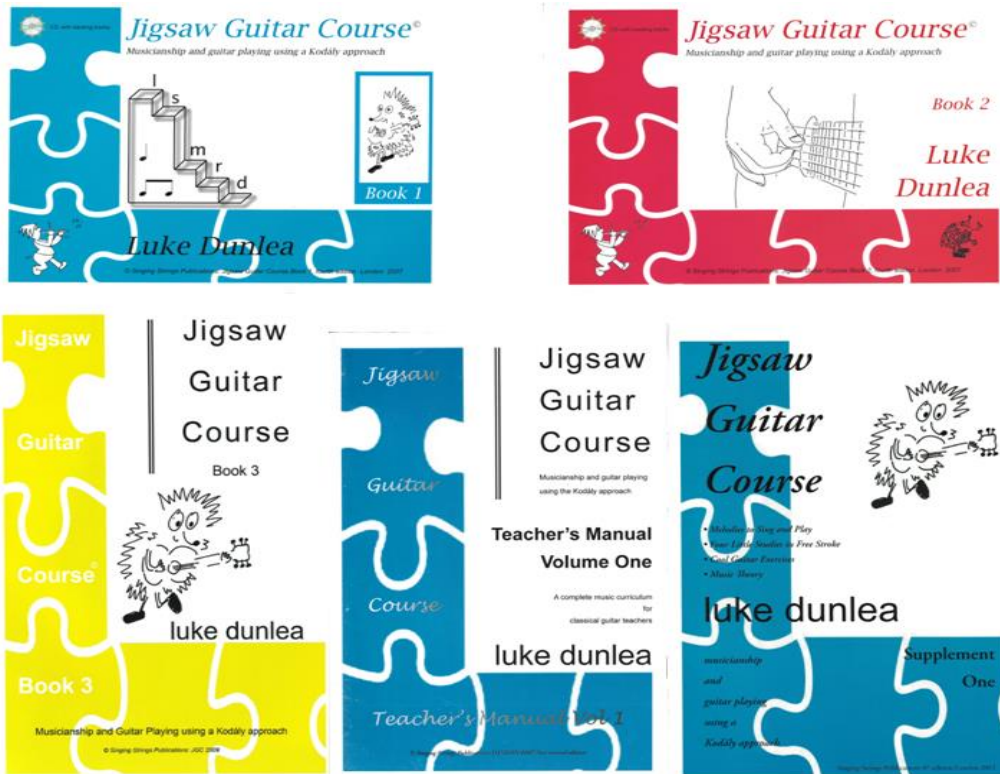
BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulgularına yer verilmiştir.

“Jigsaw Guitar Course” metodunun fiziksel özellikleri

“Jigsaw Guitar Course” metodu üç cilt ve iki yardımcı kitaptan oluşmaktadır. Birinci cilt 32, ikinci cilt 32, üçüncü cilt 52 sayfa olmak üzere toplam 116 sayfadan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci cildin kitap kapağına kitaptaki alıştırmaların ve eserlerin kayıtlarının yer aldığı birer CD bulunmaktadır.

“Teacher’s Manual” ve “Supplement One” adlı kitaplar metodun yardımcı kitaplarıdır. “Teacher’s Manual” kitabı kullanan öğretmenlerin Kodaly yaklaşımının ilkelerini kavramasını ve metotta yer alan hedef davranışların gerçekleştirilmesini sağlayacak ders planlarını içermektedir. “Supplement One” kitabı ise öğrencilerin birinci ve ikinci ciltteki becerileri edinirken repertuvarlarını zenginleştirmek amacı ile kullanılabilir, seviyelerine uygun şarkılar içeren bir dağarcıktır. Kitabın dili İngilizce’dir. “Jigsaw Guitar Course” metodunun ciltlerinin ve ek kitaplarının kapak görselleri Resim 1’de sunulmuştur.

Resim 1. “Jigsaw Guitar Course” Metodu Cilt 1-2-3, Teachers’s Manual ve Supplement One Kitapları

“Jigsaw Guitar Course” metodunun oturuş, duruş ve tutuşa yönelik önerileri

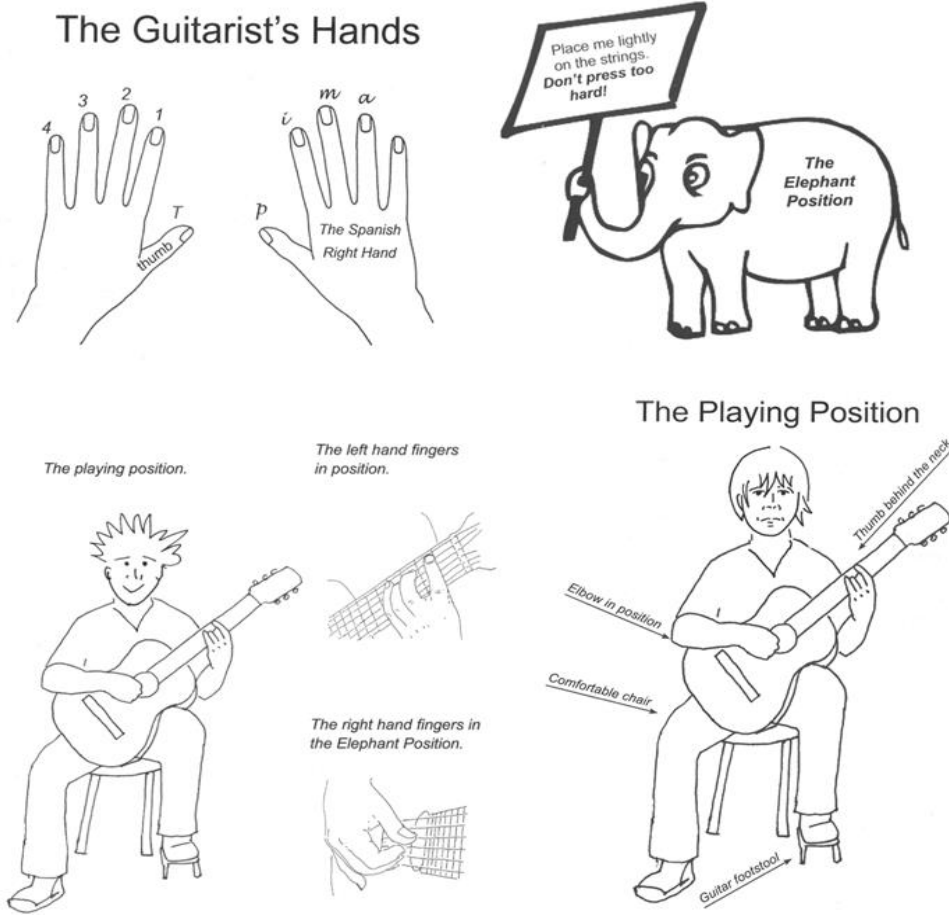
“Jigsaw Guitar Course” metodunun birinci cildinde klasik gitarda oturuş, duruş ve tutuşa yönelik önerilere yer verilmiştir. Metodun ilk sayfasında gitar çalarken ayaklığın konumu, dirseğin ve ellerin yerleşimi hakkında

bilgiler verilmiş, parmak numaraları tanıtılmış, sağ elin ve sol elin gitar üzerinde nasıl konumlandırılacağına değinilmiştir. Sağ el ve sol el parmak numaralarının öğrenilmesi için egzersizlere yer verilmiştir.

Çocuklara yönelik tasarlanan metotta sağ el pozisyonu "Elephant Position" (fil pozisyonu) olarak adlandırılmış, başparmağın tellerin üzerindeki konumunun diğer parmaklara göre önde olması bu hayvan benzetmesiyle gösterilmiştir.

Birinci ciltte yer alan ilk 17 egzersizde sıklıkla oturuş, duruş ve tutuş ile ilgili hatırlatmalara yer verilmiş ve öğrencilerin çalgı çalarken doğru pozisyonda olup olmadıklarını kontrol etmeleri sağlanmıştır.

"Jigsaw Guitar Course" metodunda yer alan oturuş, duruş ve tutuş pozisyonlarına ilişkin öneriler sunan görseller Resim 2'de sunulmuştur.

Resim 2. "Jigsaw Guitar Course" Metodundaki Oturuş, Duruş ve Tutuş Önerileri (Dunlea, 2007: 1, 12)

"Jigsaw Guitar Course" metodunun melodik öğrenme sıralaması ve nota öğretimi

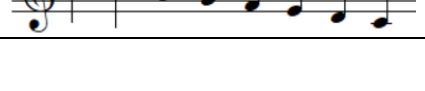
"Jigsaw Guitar Course" metodunda melodik öğrenme sıralamasında Kodaly yaklaşımının temel ilkelerinden yola çıkılarak inici küçük üçlü aralık olan sol ve mi seslerinin öğretimi ilk olarak ele alınmıştır. Birinci ciltte yer alan

alıştırmalar sesin mutlak tonuna bakılmaksızın küçük üçlü aralığında yer alan seslerle yazılmış ve sol-mi nota isimleri ile seslendirilmiştir. Bu yaklaşım Kodaly yaklaşımı temelli müzik eğitiminin merkezinde yer alan tonik sol-fa sistemine dayalıdır. Tonik sol-fa sistemi ile aralıklar arasındaki müziksel ilişkiler kavranır. Sabit olan bu ilişkiler büyük bir birimin bileşenlerini oluşturur ve öğrenilenler arasında aktarım yapılmasını sağlar (Kokas, 1970: 50). Tonik sol-fa sisteminde bütün majör tonların tonik sesi “do”; bütün minör tonların tonik sesi “la” olarak isimlendirilir (Yiğit, 2000: 5, 7). Bu sistemde seslerin mutlak yükseklikleri dikkate alınmaz; aralıkların ilişkisi ve dizilerin derecelerinin kavranması yoluyla tonal sistemler öğrenilir.

Metotta sol-mi aralığının öğretiminden sonra bu iki sese la sesi eklenir. Birinci cildin sonunda bu üç sese do sesi eklenir. Metodun ikinci cildinde re sesinin öğretimi ile pentatonik dizi tamamlanır. Re sesinden sonra kalın sol sesi öğretilir. Metodun ikinci cildinde tonik sol-fa sistemi ile nota okumanın yanı sıra belirli bir aralık bilgisi ve tonal düşünce edinen öğrencilere seslerin mutlak yüksekliklerini okumaya ve tanımaya yönelik alıştırmalara yer verilmiştir.

Metodun üçüncü cildinde ince do (do') sesinin öğretimi ile bir oktavlık pentatonik dizi tamamlanmış olur. Pentatonik dizinin öğretiminden sonra fa sesinin öğretimine yer verilerek pentakord dizinin öğretimi gerçekleştirilir. Pentakord dizinin öğretiminden sonra seslerin mutlak yükseklikleri üzerinde çalışmalar yapılmaya başlanır. Sırasıyla do majör dizi, sol majör dizi, la minör armonik dizi, mi minör armonik dizi, fa majör dizi ve re minör armonik dizi öğretilir. Aşağıda verilen Tablo 1'de “Jigsaw Guitar Course” metodunda kullanılan melodik öğrenme sıralaması sunulmuştur.

Tablo 1. “Jigsaw Guitar Course” Metodunda Yer Alan Melodik Öğrenme Sıralaması

Cilt adı	Nota isimleri	Notasyon	Dizi
	sol-mi		-
Jigsaw Guitar Course Book-1	la-sol-mi		-
	la-sol-mi-do		-
Jigsaw Guitar Course Book-2	la-sol-mi-re-do		pentatonik dizi
	la-sol-mi-re-do-sol,		-
Jigsaw Guitar Course Book-3	do'-la-sol-mi-re-do-sol,		-
	sol-fa-mi-re-do		pentakord dizi
	do'-si-la-sol-fa-mi-re-do		do majör dizi

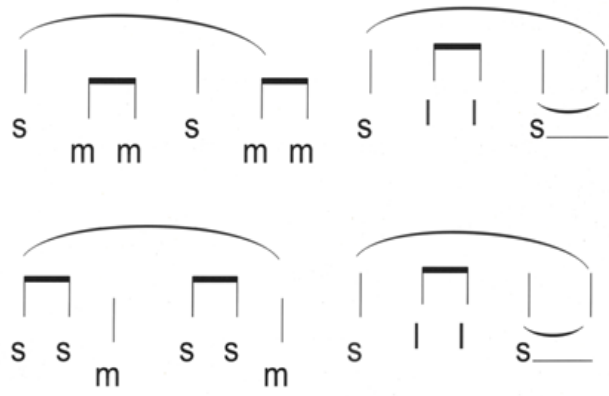
sol-fa#-mi-re-do-si-la-sol,		sol majör dizi
la-sol#-fa-mi-re-do-si-la		la minör armonik dizi
mi-re#-do-si-la-sol-fa#-mi		mi minör armonik dizi
fa-mi-re-do-si b -la-sol-fa		fa majör dizi
re-do#-si-la-sol-fa-mi-re		re minör armonik dizi

“Jigsaw Guitar Course” metodunda notaların öğretiminde başlangıç aşamasında dizek üzerinde nota gösterimi yerine Kodaly yaklaşımında kullanılan çubuk notasyon kullanılır. Nota isimleri, nota baş harfleri ritmik çizgilerin altına yazılması ile gösterilir. Metotta birinci cildin ilk yarısında çubuk notasyonla yazılmış egzersizlerle yapılan uygulamalarına yer verilmiştir. İkinci yarıyından itibaren ise hem çubuk notasyon hem de dizekli notasyon bir arada kullanılmış, ancak ezgi sıralamasında olduğu gibi nota öğretiminde de tonik sol-fa yönteminden faydalanılmış ve bütün küçük üçlü aralıklar sol-mi nota isimleri ile seslendirilmiştir. Metotta kullanılan nota sistemleri aşağıda verilen Resim 3’te sunulmuştur.

s = F m = D

To The Rescue 19

Resim 3. “Jigsaw Guitar Course” Metodunda Kullanılan Nota Öğretim Sistemleri (Dunlea, 2007: 16, 19).

“Jigsaw Guitar Course” metodunun ritmik öğrenme sıralaması

“Jigsaw Guitar Course” metodunda yer verilen ilk ritmik kalıplar 2/4’lük ölçü içerisinde dörtlük ve sekizlik notalardan oluşmaktadır. Notalar Kodaly yaklaşımının kullandığı çubuk notasyon ile gösterilmektedir. Metodun birinci cildinin sekizinci egzersizinde bir vuruşluk sus değerine, dokuzuncu egzersizinde ise iki vuruşluk notaya yer verilmiştir. Dörtlük, sekizlik, ikilik notaların ve bir vuruşluk susun pekiştirilmesinden sonra birinci ciltte son olarak 6/8’lik ölçü ile noktalı dörtlük notasının öğretimine yer verilmiştir.

Metodun ikinci cildinde, birinci cildinde öğrenilen ritmik becerilerin pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Üçüncü ciltte ise on altılık, onaltılık ve sekizlik ritim kalıplarına yer verildikten sonra senkoplu ritim yapıları ele alınmıştır. Üçüncü ciltte dört vuruşluk nota öğretildikten sonra 6/8’lik ölçüde yer alan noktalı sekizlik notaların öğretimine yer verilmiştir.

Aşağıda verilen tabloda “Jigsaw Guitar Course” metodunun ritmik öğrenme sıralaması sunulmuştur.

Tablo 2. “Jigsaw Guitar Course” Metodundaki Ritmik Öğrenme Sıralaması

Cilt	Nota Gösterimi
Jigsaw Guitar Course Book 1-2	
	
	
Jigsaw Guitar Course Book 3	
	
	
	

“Jigsaw Guitar Course” metodunun kullanılan tellere göre öğrenme sıralaması

“Jigsaw Guitar Course” metodunda ilk alıştırmalar 4. tel olan “re” teli üzerinden yapılmıştır. 4. teli 5. tel olan “la” ve 6. tel olan “mi” telleri izlemiştir. Bu üç tel “Bass House” (pes ev) olarak adlandırılarak görselleştirilmiştir. Çocukların öğrenmesini kolaylaştırmak üzere 4, 5 ve 6. tellerde yazılan alıştırmaların üzerinde bu görsele yer verilmiştir.

Metotta 4, 5 ve 6. teller üzerinde yapılan alıştırmalardan sonra sırasıyla 2. tel olan “si”, 3. tel olan “sol” ve 1. tel olan “mi” telleri üzerinde alıştırmalar yapılmıştır. 1, 2 ve 3. teller ise “Treble House” (tiz ev) olarak adlandırılmıştır. “Treble House” görselleştirilerek ilk üç telde yapılacak alıştırmaların başına eklenmiştir.

Tellerin öğretimi sırasında alıştırmalar yazılırken yazar tonik sol-fa sistemini temel almış, notaların mutlak ses yükseklikleri yerine pentatonik dizide yer alan aralıkları kurarak notaları ve telleri adlandırmıştır. Hareketli do olarak da adlandırılan bu sistem ile öğrenciler aralıklar arasındaki ilişkiyi ve tonal yapıyı öğrendikten sonra seslerin mutlak yüksekliklerini öğrenmektedir.

“Jigsaw Guitar Course” metodunda yer alan “Bass House” ve “Treble House” terimlerine ilişkin görseller Resim 4’te sunulmuştur.

Resim 4. “Jigsaw Guitar Course” Metodundaki “Bass House” ve “Treble House” Terimleri (Dunlea, 2007: 6, 10).

“Jigsaw Guitar Course” metodunun sol el parmaklarına göre öğrenme sıralaması

Klasik gitar eğitiminde sol el parmakları; işaret parmağı 1, orta parmak 2, yüzük parmağı 3 ve serçe parmak 4 olacak şekilde adlandırılır. “Jigsaw Guitar Course” metodunun birinci cildinin ilk sayfasında parmak numaraları görsel sunularak tanıtılmaktadır.

Metotta boş tellerde yapılan alıştırmalardan sonra ilk olarak 3 numaralı yüzük parmağı kullanılmıştır. Hatırlatıcı görsellerle 3 numaralı parmağın kullanımı pekiştirildikten sonra 4 numaralı parmak kullanımı öğrenme sıralamasında yer almaktadır. Metodun ilk cildinde 3 ve 4. parmakların kullanımı öğretilmektedir. Küçük yaş grubundaki öğrencilerin bu iki parmağının yeterince güçlü olmadığı bilinse de yazarın alıştırmalarda birinci pozisyonda kalarak sol ve mi ses aralığını öğretmek istediği göz önünde bulundurulduğunda bu iki parmağın kullanılması ve öncelikli olarak öğretilmesi olağandır. Ayrıca 3 ve 4. parmakların gitarın klavyesi üzerinde bulunması sol ele yönelik teknik becerilerin gelişmesi için önemlidir.

Metodun ikinci cildinde sırasıyla 2. ve 1. parmağın kullanıldığı alıştırmalara yer verilerek sol el parmaklarının tümünün kullanımı öğretilmektedir. Buna göre metotta izlenen sol el parmak numarası öğrenme sıralaması 3-4-2-1 olarak tercih edilmiştir.

“Jigsaw Guitar Course” metodunun sağ el parmaklarına göre öğrenme sıralaması

Klasik gitar eğitiminde sağ el parmakları p-i-m-a harfleri ile adlandırılır. Bu adlandırma harflerin İspanyolca adlarının ilk harflerinden yola çıkarak belirlenmiştir (p: pulgar, i: indice, m: medio, a: anular). “Jigsaw Guitar Course” metodunun birinci cildinin ilk sayfasında parmak numaraları görsel sunularak tanıtılmaktadır.

Metodun ilk cildinde öncelikle sağ elin gitar üzerindeki pozisyonuna değinilmiş, ilerleyen sayfalarda ise sıklıkla el pozisyonunu doğru kullanmaya yönelik hatırlatıcı görseller kullanılmıştır. Yazarın “Bass House” (pes ev) olarak adlandırıldığı 4,5 ve 6. teller üzerinde yazılan ilk alıştırmalarda “p” parmağı kullanılmıştır.

Metotta “Treble House” (tiz ev) olarak adlandırılan 1,2 ve 3. teller üzerinde yapılan alıştırmalarda ise öncelikle i ve m parmakları kullanılmıştır. Bu iki parmağın kullanımı üzerine beceriler pekiştirildikten sonra “a” parmağının kullanımı üzerine alıştırmalara yer verilmiştir. Bu alıştırmalar çocukların ilgisini çekebilecek görsellerle desteklenmiştir.

Buna göre “Jigsaw Guitar Course” metodunda sağ el parmak numarası öğrenme sıralaması p-i-m-a olarak tercih edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Kodaly yaklaşımı temelli başlangıç klasik gitar eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanmış “Jigsaw Guitar Course” metodunun incelendiği bu araştırma sonucunda metodun:

- 3 cilt, 2 CD ve 2 yardımcı kitaptan oluştuğu ve ciltlerin toplam sayfa sayısının 116 olduğu;
- Metotta oturuş, duruş ve tutuş ile ilgili bilgilere yer verildiği, çocuklara uygun olan görsellerle desteklenerek açıklandığı ve görseller içeren hatırlatıcı notlarla doğru çalma pozisyonunun korunmasını sağlamaya yönelik bilgiler içerdiği;
- Metodun melodik öğrenme sürecinde Kodaly yaklaşımına uygun olacak şekilde sol-mi aralığı ile başlayarak hareketli do sistemine dayalı bir şekilde öğretildiği, bu iki sesi pentatonik dizinin izlediği, pentatonik dizinin pekiştirilmesinden sonra pentakord dizinin öğretildiği, sonrasında ise sırasıyla do majör, sol majör, la minör armonik, mi minör armonik, fa majör ve re minör armonik dizilerinin öğretildiği bir öğrenme sıralamasının takip ettiği;
- Metodun ritmik öğrenme sıralamasının dörtlük ve sekizlik nota ile bir vuruşluk sus değerinin, iki vuruşluk notanın öğretilmesiyle başladığı, bu ritmik becerilerin pekiştirilmesinden sonra 6/8'lik ölçü içerisinde noktalı dörtlük notasının öğretildiği, metodun ikinci cildinde birinci ciltten edilen bilgilerin tekrarına yer verildiği, üçüncü ciltte ise on altılık, onaltılık ve sekizlik ritim kalıplarına yer verildikten

sonra senkoplu ritim yapılarının, birlik notanın ve 6/8'lik ölçüde yer alan noktalı sekizlik notaların öğretimi konularını izlediği;

- Metodun kullanılan tellere göre öğrenme sıralamasının 4. tel (re), 5. tel (la), 6. tel (mi), 2. tel (si), 3. tel (sol) 1. tel (mi) olduğu;
- Metotta izlenen sol el parmak numarası öğrenme sıralaması 3-4-2-1 olduğu;
- Metotta izlenen sağ el parmak numarası öğrenme sıralaması p-i-m-a olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde klasik gitar eğitimine yönelik metotların incelendiği pek çok çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların bazıları (Erim ve Yöndem, 2007; Küçükosmanoğlu, 2011; Uluocak, 2012; Aydoğan ve Demirbatır, 2017; Gökalp, 2019; Öztutgan ve Tecimer, 2020; Ceviz, 2023) klasik gitar metotlarının çeşitli açılardan incelenmesini konu alırken bazıları (Can, 2004; Kalaycıoğlu ve Erim 2016, Baran 2021) özellikle çocuklara yönelik hazırlanmış klasik gitar metotlarının incelenmesini konu edinmiştir.

Can (2004) araştırmasında François Castet'in 5-8 yaş grubu çocuklara yönelik hazırladığı "My Guitar and Me" metodunu incelemiş, metodun renklerle öğretime dayalı bir sistem belirlediğini ortaya koymuştur. Tellerin öğrenme sıralaması "Jigsaw Guitar Course" ile benzerlik göstermekte; sağ el öğrenme metodu ise i-m-p-a sıralamasını izlemektedir. "My Guitar and Me" metodunda ritmik öğrenme sıralaması ikilik ve dörtlük notalar ile başlamaktadır. Kodaly yaklaşımı ritim öğretimi dörtlük ve sekizlik ritmik yapıların bir arada kullanılması ile başlar. Szönyi (1990: 25) Kodaly yaklaşımında ritmik becerilerin adımlama gibi beden hareketleri ile kazandırılması gerektiğini belirtmiştir. Başlangıç aşamasında dörtlük ve sekizlik ritmik yapıların adımlama, el çırpma, dizlere vurma gibi bedensel hareketlerle gösterilmesi ritimlerin öğrenilmesinde çocuklara yardımcı olmaktadır.

Kalaycıoğlu ve Erim (2016) araştırmalarında çocuklara yönelik altı klasik gitar metodu incelemiş ve bu metotların 6-9 yaş grubundaki çocukların gelişim özellikleri ve müziksel becerileri ile paralellik gösterdiğini ifade etmiştir. Ancak araştırmacılar, incelenen metotların hiçbirinin tüm boyutları ile ideal öğretim aracı olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Baran (2021) ise incelediği Thierry Tisserand tarafından hazırlanan "Je deviens guitariste vol.1" metodunun nota okuma ve ritmik becerilerin gelişimi ile gitar çalmak için gereken fiziksel becerilerin gelişimine odaklandığını ifade etmektedir. "Jigsaw Guitar Course" metodunda ise bu metottan farklı olarak müziğin seslerden sembollere giden bir yaklaşımla öğretilmesine odaklanıldığı görülmektedir. Metotta dizek üzerinde nota okumaya yönelik etkinlikler birinci cildin ortasında itibaren yer verilmiş, diğer ciltlerde de Kodaly yaklaşımının kullandığı notasyon sistemi ve dizek üzerinden nota okuma sistemi eş zamanlı olarak kullanılmıştır. Schleuter (1984: 23) müzik eğitiminde seslerden önce sembollerle başlayan uygulamaların pek çok soruna neden olabileceğinin altını çizerek öğrencilerden çalgının teknik becerilerini öğrenirken aynı zamanda parmakları müzik notasyonu ile ilişkilendirmesini beklemenin öğrenciden dili anlamadan yazı yazmasını beklemeye benzetir.

“Jigsaw Guitar Course” tüm özellikleri incelendiğinde klasik gitar eğitimine başlayan küçük yaş grubundaki öğrencilere müziksel anadili öğretmeyi hedefleyen, ilgi çekici görsel materyaller sunan, Kodaly yaklaşımının gelişimsel özelliklere sıkı bir şekilde bağlı yapısını temel alan bir klasik gitar metodudur.

ÖNERİLER

Araştırmada Kodaly yaklaşımı temelli “Jigsaw Guitar Course” metodunun Türkçe’ye çevrilmesi ve Türk halk şarkıları ve tekerlemelerinden örneklerle repertuarının zenginleştirilerek gitar eğitiminde başlangıç metodu olarak kullanımının ülkemizde yaygınlaştırılması önerilebilir. Ayrıca klasik gitar öğretmenleri için metodun kullanımı ile ilgili meslek içi eğitimler düzenlenebilir.

“Jigsaw Guitar Course” küçük yaş grubuna ve başlangıç düzey klasik gitar eğitimine uygun olarak hazırlanmış bir metottur. Bu metottan faydalanarak klasik gitar eğitimlerine başlayan öğrencilerin benzer yaklaşımlarla eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak Kodaly yaklaşımı temelli klasik gitar eğitimine yönelik orta ve üst seviye metotların hazırlanması önerilebilir.

Klasik gitar eğitiminde öğrenme yaklaşımlarını temel alan diğer metotların incelenmesi; farklı öğretim yaklaşımları ile yazılmış metotların karşılaştırmalı olarak incelenerek benzer ve ayrışan yönlerinin tespit edilmesi ve bu yolla klasik gitar eğitimine yönelik dağarın geliştirilmesi önerilmektedir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Araştırmanın verileri doküman analizi ile toplanmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını yazarlar beyan etmektedirler.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %55, ikinci yazarın katkı oranı %45’tir.

KAYNAKÇA

- Aydoğan, M. & Demirbatır, R. E. (2018). Klasik gitar için yazılmış başlangıç metotlarının karşılaştırılarak incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (34), 147-183. DOI: 10.21550/sosbilder.339050
- Baran, C. (2021) Çocuklarda klasik gitar başlangıç eğitimi: Thierry Tisserand’ın “Je Deviens Guitariste Vol.1” metodunun incelenmesi. *İdil* 82, 963–972. doi: 10.7816/idil-10-82-09
- Can, Ü. K. (2004). *Türkiye’de 7-9 yaş grubu çocuklarına yönelik repertuar destekli klasik gitar eğitimi programı hazırlanması ve etkililiğinin sınanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Cansız Aktaş, M. (2014). *Nitel veri toplama araçları*. Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (edt. Doç. Dr. Mustafa Metin). Pegem Akademi.
- Ceviz, B. (2023). London College of Music (LCM) klasik gitar seviye kitaplarının içerik bakımından incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi* 1, 31-46.

- Choksy, L. (1974). *The Kodaly method*. Prentice-Hall.
- Choksy, L. (1981). *The Kodaly context*. Prentice-Hall.
- Choksy, L., Abramson R. M., Gillespie, A. E. & Woods, D. (1986). *Teaching music in twentieth century*. Prentice-Hall.
- Coşkuner, S. (2016). "Küçük Kemancı" keman metodunun hedef davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29 (2), 183-208.
- Çınardal F. C. & Çilden Ş. (2016). Keman eğitiminde kullanılan M. Crickboom metodunun birinci fasikülünün incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 131-145. <http://dx.doi.org/10.9779/PUJE755>
- Demirel Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme*. 25. Baskı. Pegem Akademi.
- Dunlea, L. (2007). *Jigsaw Guitar Course: Musicianship and guitar playing using a Kodaly approach 1-2-3*. Singing Strings Publications.
- Erim, A. & Yöndem, S. (2007). Türkiye’de klasik gitar eğitiminde kullanılan başlangıç metotlarından bazılarının öğretme-öğrenme süreçleri açısından karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1 (14), 90-109.
- Erim, A. (2016). Gitar eğitiminde başlangıç yaşı ve kritik dönem olgusu. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6 (1), 169-178.
- Gökalp, O. (2019). *Royal Akademi’de kullanılan klasik gitar metotlarının study/etude bölümündeki çalışma parçalarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi.
- Hallam, S. (2006). *Music psychology in education*. Bedford Way Papers.
- Herdem, D., Ö. (2018). Çalgı eğitiminde zamanı etkili ve verimli kullanma ile akademik başarı arasındaki ilişki ve bir teknik öneri "Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği". *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(26), 941 - 952. Doi:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14525>, ISSN: 1308-2140.
- Kalaycıoğlu, I. & Erim, A. (2016). Erken yaş gitar eğitimi ile ilgili basılı öğretim materyallerinin karşılaştırmalı analizi. *Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi* 9 (17), 105-128.
- Kodaly, Z. (1986) *55 Two-Part Exercises*. Boosey and Hawkes.
- Kokas, K. (1970). Kodaly’s concept of music education. *Bulletin of Council for Research in Music Education*. 22, 49-56.
- Küçükosmanoğlu, H. O. (2011). Eğitim fakültelerinde başlangıç gitar eğitiminde kullanılan metodların incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy* 6 (3), 335-349.
- Öztutgan, Z. & Tecimer, B. (2020) Ziya Aydıntan’ın Gitar Metodu-I İsimli Çalışmasının Analizi. *EJMD* 17, 414-423. DOI: 10.31722/ejmd.845890
- Parasız, G. (2009). Eğitim müziği eksenli keman öğretiminde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Sanat Dergisi*, 15, 19-24.
- Schleuter, S. (1984). *A sound approach to teaching instrumentalists*. The Kent State University Press.
- Szönyi, E. (1990). *Kodaly's principles in practice: An approach to music education through the Kodaly method*. Corvina Press.
- Torgerson C., Hall, J. & Light, K. (2017). *Sistemik incelemeler*. İçinde Eğitimde Araştırma yöntemleri ve metodolojileri. (Edt. James Arthur, Micheal Waring, Robert Coe, Larry V. Hedges). Anı yayıncılık.

- Uluocak, S. (2012). A comparison of selected classical guitar teaching methods and a review of their implications for guitar education. *Cukurova University Faculty of Education Journal* 41 (2), 43-53.
- Yıldırım, A. &Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Basım). Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, E. F. (2000). *Müzik eğitiminde Kodaly Metodu'nun rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi.